

מדינת ישראל לאן?

ערב טוב,

נתבקשתי להרצות בפניכם על הנושא: "ישראל לאן?", היינו לספר לאן מועדות פניה של המדינה ומה יקרה בה ולה ברבות הימים. ובכן רבותי זוהי כמובן משימה בלתי אפשרית. כבר דוד בן-גוריון אמר לאחר המומחים שסבבו אותו, ושניסה לספר לו לאן מובילים הדברים: "שמע ידי, מה שקרה שנינו יודעים ומה שיקרה, שנינו לא יודעים..." משום כך אני מרשה לעצמי להרחיב במידה מסוימת את משמעות הנושא ולנסחו כך: "לאילו מרכיבים לאומיים, כלכליים, חברתיים ומדעיים זקוקה ישראל כדי להתמודד עם אתגרים אפשריים בעתיד?"

הבה ניקח לדוגמה מאורע העשוי להתרחש תוך חמישים השנים הבאות, כוונתי לשילוח חללית ענק ובה כ-250 איש ואישה, למסע לאחד מכוכבי הלכת הרחוקים, שזמן הטיסה אליו חייב להימשך חמש מאות שנים לכיוון אחד. הנחת היסוד היא שהאנשים יחיו בחללית את חייהם, ימותו ויוולדו, כאשר המערכת הטכנולוגית סביבם תדאג למיחזור כל ההפרשות שלהם, תיצור אוויר חדש ורכיבי מזון חדשים. תיארתי בפניכם אפשרות טכנולוגית ישימה, הרבה יותר ישימה היום מהנבואות הטכנולוגיות של ז'ול ורן לפני 120 שנה.

יש להניח כי המדע והטכנולוגיה אכן יידעו להתמודד עם הבעיות שמסע כזה יעמיד בפניהם, אך האם נהיה אז בשלים מספיק כדי להתמודד עם הבעיות המוסריות ונפשיות שהמציאות החדשה הזאת תעמיד בפני אותם טייסי החלל?

- איך יתמודדו למשל עם בעיית הזיקנה? האם יאפשרו לכל אדם למות כשיגיע יומו. או אולי יחליטו מטעמי יעילות ודאגה למחזוריות החומרים, "לעזור" לאנשים שיתחילו להתקשות בתפקוד היומיומי או המוחי לסיים את חייהם על ידי המתת חסד?
- איך תתקיים המסגרת המשפחתית: בזוגיות המקובלת או אולי כעדה מולידה אחת, על כל התוצאות החברתיות והמוסריות שמציאות חדשה כזאת יכולה ליצור?
- האם ההתרבות תתאפר באמצעות יחסי מין או אולי אלה ייאסרו (וידוכאו כליל) ובמקומם יתרבה האדם על ידי שיבוט?
- איך תיקבע ההיררכיה השלטונית בתוך הקבוצה? על ידי בחירה או מינוי, או אולי על ידי גידול מנהיגות בתנאי חממה מיוחדים, כפי שמתאר הכסליי בספרו "עולם חדש ואמיץ", שיצא לאור כבר בשנות השלושים של המאה הקודמת?
- כבר הכסליי איבחן את הבעיה הנפשית הקשה ביותר העומדת בפני אנשים הנמצאים בתנאי גידול או בתנאי חיים מתוכנתים, והציע להעניק להם את ה"סומה", תרופה לטיפול בדיכאונות, ושכנראה גם אותם שפני הניסיון באותה חללית יזדקקו גם הם לסם מרגיע או מטשטש מסוג כלשהו.

אלה הן רק ארבע שאלות מעשרות רבות שהאדם יצטרך לענות עליהן עוד לפני שהוא מעלה את האנשים על החללית. ואלה הן רק חלק זעיר מהשאלות שאנחנו חייבים לענות עליהן כאן, במסגרת של עולם המשתנה כל כך מהר: האם באמת אנחנו מכינים את עצמנו לחיות ולהמשיך

להתקיים כעם, כמדינה, כחברה וכפרטים, בעולם המשתנה כל כך מהר? לשאלה חשובה זאת אנסה לתת מענה, במהלך הרצאתי.

כאמור, אין לנו יכולים לצפות את העתיד ולהתכונן לקראת כל התפתחות אפשרית. אפילו החזקה והעשירה במדינות העולם נותרה חסרת אונים ולא מוכנה לקדם אסון טבע כמו הסופר סנדי ששטפה את צפון-מזרח המדינה. כל מה שבידינו לעשות הוא לאתר מבעוד מועד בעיות ולהציע להן פתרונות אפשריים. הבה ונזהה את העיקריות שבהן:

1) מים

כיוון ש-87% מגופנו עשוי מים, אנו וכנראה כל החי בעולם שיצא מתי שהוא מהים, תלוי במים למחייתו. כבר היום לשני מיליארד בני אדם בעולם אין גישה ישירה למי שתייה, והאדם הולך ומצחיח מיליוני קילומטרים רבועים של אדמות יער ואדמה חקלאית והופך אותם למדבריות צחיחות – בעיה המאיימת על העולם יותר מכל פצצות האטום השמורות במחסני המדינות. התנועה הציונית קיבלה על עצמה משימה, דווקא מפיו של מלך גרמניה וילהלם שאמר להרצל במהלך פגישתם במקווה ישראל כי "מה שהארץ הזאת זקוקה הוא למים ולצל".

ואכן המתתיישים היהודים מילאו אחרי צו זה: חפרו בארות, רתמו מעיינות, ייבשו ביצות והקימו מפעלי מים אזוריים באמצעותה של חברת "מקורות" שהוקמה כבר בשנת 1937 כשותפות בין הסוכנות היהודית וההסתדרות הכללית.

הקמת המדינה הביאה לתנופה אדירה בקידום נושא המים: מפעל המים הארצי מים כינרת ועד הנגב, מספק כ-350 מיליון מטרים מעוקבים של מים והוא מהווה קו איסוף של מעיינות ובארות המצורפים ליכולת ההובלה שלו. אומנם ייבוש החולה לא פתר את בעיית האדמות שיובשו, עקב היותן אדמות כבול קשות לעיבוד, אך הוא הוסיף לכנרת עשרות מיליוני מ"ק של מים שהיו מתאדים בביצות שהירדן יצר בחולה.

אולם מפעל ענק זה והמפעלים הנוספים שהוקמו, לא השיגו את קצב הגידול של האוכלוסייה בארץ, שצמחה מ-800 אלף נפש (כולל 150 אלף ערביי ארץ-ישראל שנותרו בארץ) ב-1948 למיליונים רבים (כ-8 מיליון !!) בשנת 2012. הדבר הגיע לידי ביטוי גם בצריכה של משקי הבית גם בצריכה של התעשייה המתפתחת במהירות ובעיקר בצריכה של החקלאות.

החקלאים עשו ועושים כמלוא יכולתם לצמצם את צריכת המים. הם הצליחו להקטין את כמות המים לדונם מושקה מ-600 מ"ק ל-160 מ"ק תודות לשיטת הטפטפות, שהפכה ללהיט בינלאומי ולמרכיב חשוב ביצוא הישראלי. כמו כן פיתחנו שיטות מרחיקות לכת בתחום תפיסת מי שיטפונות והשבת מים משומשים לשימוש נוסף (מי קולחים) אולם אין הדבר מקטין את היקף הצריכה כיוון שהחקלאות מתפתחת בקצב מסחרר, כולל בחממות, ואנשי האוצר טוענים כי היצוא החקלאי של ישראל איננו אלא ייצוא של מים מסובסדים....

אפשר כמובן לחלוק על גישה זו, בפרט כשמדובר בענף לאומי חשוב כמו ייצור מזון ויצירת מתווה ירוק לשטחים המתמלאים במהירות בשלמת בטון. אך הפתרון צריך להיות: הרחבת יכולת ייצור המים על ידי התפלה.

כמות המים שאנו מצליחים לשאוב בממוצע שנתי ממקווי המים (הכנרת, אקוויפר ההר ואקוויפר החוף) מגיעה ל-900 מיליון ממ"ק. עוד 550 מיליון ממ"ק אנו מצליחים להחזיר להשקאה בצורה של מים קולחים. עד סוף 2012 הצלחנו להתפיל 350 מיליון ממ"ק. ובסך הכול = 1,750 מיליון ממ"ק. עד סוף 2014 נגדיל את היקף ההתפלה בעוד כ-300 מיליון ממ"ק ועד שנת 2020 יגדל היקף ההספקה של מי קולחין בעוד 150 מיליון ממ"ק, ובסך הכול כ-2,200 מיליון ממ"ק לשנה.

אנו עומדים אפוא בפני מציאות חדשה וקרובה של הפסקת התלות של ישראל בגשמים. לא עוד שנות בצורת "קצרות" של שלוש שנים, ו"ארוכות" של שבע שנים (כבימי יעקב אבינו ובימיו של

אחאב מלך ישראל) שמנעו עד לאחרונה את פיתוח החקלאות ומילוי הצרכים של אוכלוסייה הגדלה במהירות ושל תעשייה צורכת מים ולא יבוא של מים מטורקיה. זאת ועוד: קיימת תוכנית מקיפה לחפירת תעלה מים סוף לים המלח. שתייצר בדרך אלפי מגוון של חשמל תאפשר התפלה של מאות מיליוני ממ"ק של מים, ותספק 750 מיליון ממ"ק של מים לים המלח כדי להפסיק את תהליך ייבושו. זאת תוכנית שההיתכנות שלה אושרה על ידי מחקר מקיף של הבנק העולמי, והיא תלויה כל כולה בהסכמה פוליטית של מלך ירדן לתת יד למפעל. במידה שתוכנית זאת תצא לפועל, היא תחיה את הנגב, תאפשר התיישבות תיירותית וחקלאית של כמיליון יהודים; תאפשר השקאה וחקלאות למאות אלפי פלסטינים (בדרום הר חברון) ותפתור כליל את בעיית המחסור במים בירדן תוך הנחת תשתית לפריחה חקלאית של מיליוני דונם בשטחה. עלות התוכנית כ-10 מיליארד דולר.

2) אנרגיה

הבדיחה שהייתה שכיחה בקרב הישראלים במשך עשרות שנים, נסבה על השאלה מדוע אין נפט באדמות ארץ-ישראל? - "מדוע אילץ משה את בני ישראל להסתובב במדבר ארבעים שנה?" "כיוון שרצה לוודא כי פיסת הקרקע שהועיד ליהודים איננה מכילה נפט..." ואכן סימני הנפט הזעירים שהניבו בסופו של דבר כמה בארות ב-1955-1957 בשדות חלץ, ברור וכוכב (הניבו עד היום 17 מיליון חביות נפט); וכמה מוקדי גז ב-1958-1961 שהתדלדלו עד מהרה ואף פרות רזות אלה לא הניבו יותר חלב.... הניסיונות שניסינו לעשות כדי להתחבר לעטיניו נוטפי הנפט של אוקיינוס הנפט המזרח תיכוני, עלו כולם בתוהו:

- * קו הנפט העיראקי שהוביל נפט לחיפה נותק בעקבות מלחמת העצמאות.
- * הספקת הנפט הגדולה לה זכינו ממאגריה של איראן פסקה בשנת 1979.
- * ואילו הסכמי הנפט והגז שחתמה עמנו מצרים לאחר הסכם השלום איתה, עלו לבסוף השמימה בשורה של פיצוצי הצינור המוביל לישראל.

שוב, כמו בשנת 1973, עמדנו כעניים בפתח לקבל גז ונפט ממדינות רחוקות כמו נורווגיה, ניגריה וקירגיסטאן. אלא שהפעם באה כנראה לעזרתנו ההשגחה העליונה, ופתחה בפנינו את רחמה השופע גז, וכנראה גם נפט, במדף המים הכלכליים של חופי ישראל. עתודות הגז המתגלות לעינינו הולכות וגדלות, ככל שמתקדמים הקידוחים והמדידות (עד כה התגלו בחמישה שדות כ-850 מיליארד ממ"ק של גז) ומבטיחים לנו עצמאות מלאה בתחום האנרגיה לעשרות שנים רבות וכן סיכויים גדולים למצוא מרבצי גז נוספים וכן מרבצי נפט. כמו כן הולכת ומתפתחת שותפות מבטיחה בינינו לבין קפריסין ויוון, לניצול משותף של אותם המקורות שנתגלו גם במים הכלכליים שלה, להנזלה של הגז וכן להנחת צינור לאירופה שיאפשר ייצוא גז ונפט והכנסות אדירות למשק המדינה. בכל מקרה, ישראל הגיעה כנראה לעצמאות בתחום האנרגיה לעשרות שנים רבות.

ההצלחה בזיהוי מקורות הנפט בים לא פגעה בהמשך המאמצים למצוא נפט באדמת המדינה בעיקר לאורך השבר הסורי-אפריקאי ושפלת החוף. הממצאים הזעירים שנתגלו כאמור שם לפני עשרות שנים, נותנים תקווה כי באמצעות שיטות הגילוי והקידוח החדשים (שלא היו ידועים בשנות החמישים של המאה הקודמת) אכן יניבו גם הם ת נפט וגז מאדמות המדינה. אולם למרות ההצלחה המסחררת הזאת, אסור לישראל להזניח גם מקורות אנרגיה חילופית כמו אנרגיית השמש. ישראל היא חלוצה בתחום זה ומתקניה נמכרים במדינות רבות בעולם. ניתן בהחלט להפוך חלק נכבד מהנגב לפלטפורמה מייצרת אנרגיה, ולהגביר את ייצור האנרגיה גם בחלקיה האחרים של המדינה בעיקר על גגות של מפעלים, מחסנים ואפילו על גגות בתי מגורים. הדבר מחייב גיבוי ממשלתי על ידי הבטחת תמורה מסובסדת למחיר שבו תקנה חברת החשמל את האנרגיה המיוצרת.

מקור נוסף של אנרגיה מצווי באדמת המדינה והוא פצלי שמן, שניתן להפיק מהם נפט. הפצלים מרוכזים בחבל עדולם (עמק האלה) בעומק קטן, וניתן להפיק מהם את כל כמות הצריכה השנתית של ישראל בנפט, שמגיעה ל-300 אלף חביות ליום. אלא שאלה וקוץ בה: ההפקה כרוכה כנראה בפגיעה באיכות הסביבה, שכן ההפקה אמורה להיות בשיטה שלא נוסתה עד היום: חימום תת-קרקעי של שכבת הפצלים שבעקבות כך יתאדו וייאספו על פני הקרקע. שם יהפכו לנוזל וישלחו לזיקוק.

אנשי איכות הסביבה וכן הישובים הסמוכים פתחו במאבק נגד פיתוח השדה (שהוא בהיקף של 238 אלף דונם!) בטענה שהוא יביא לזיהום מי התהום, לזיהום האוויר ולנוזק בלתי הפיך לסביבה.

יהיו תוצאות המאבק הזה אשר יהיו, טוב לדעת שבתוככי המדינה קיים רזרבואר אדיר כזה של אנרגיה, שיוכל לשמש אותה לפחות בעתות חירום.

3) מזון

התחזיות של תומס מלטוס, אשר טען כבר בשנת 1798 כי כיוון שהריבוי הטבעי עולה כל הזמן בטור הנדסי בעוד תפוקת המזון עולה בטור חשבוני, נדונה האנושות להישאר על סף רעב, אלא אם כן יצומצם קצב הלידה - לא התממשו עד היום. פרט לאזורים מוכי רעב בעקבות בצורות ארוכות, מידבור שנגרם על ידי ניצול פוגעני של הקרקע או אסונות טבע - הצליח העולם להתמודד עד עתה עם חרפת רעב פרמננטית, במידה רבה על ידי משלוח עודפי מזון לאזורים נפגעים.

אולם ההתפתחויות המדאיות בעיקר בתחום אספקת מי השתייה ומי ההשקאה של גידולים - כפי שפרטתי לעיל; הגידול המהיר עוד יותר של האוכלוסייה בימינו, עקב ההתגברות על מגפות ועל תמותת תינוקות וכן בעקבות העלייה ברמת החיים של אוכלוסיות חדשות כמו סין, הודו וברזיל, העוברות לשימוש ברכיבי מזון חדשים כמו מוצרי חלב ובשר (אלה דורשים שטחי מרעה וגידול מספוא נרחבים) אכן מאיימת על עתיד הספקת המזון בעולם.

אמנם רק ארה"ב לבדה מסוגלת לספק את כל התצרוכת העולמית במוצרי המזון הבסיסיים (חיטה, שעורה, תירס, סויה) וכך גם מדינות דרום-מזרח אסיה בתחום הספקת האורז, אלא שמסיבות פוליטיות וכלכליות אין עודפי הייצור הללו מגיעים דווקא לאלה הזקוקים להם באמת.

אם כי ישראל, בהיותה ארץ יצוא טיפוסית ממלאה את מחסורה ביבוא מוצרים שאין מקום או שלא כדאי לגדל בתחומה, היא חייבת להתכונן למחסור במזון בעולם כתוצאה מהגידול המואץ של אוכלוסייתו המגיעה כבר היום ל-7.5 מיליארד נפש!!

אחת הדרכים היא להרחיב את כושר הגידול של תנובת האדמה בעזרת הטכנולוגיה, המצויה כבר עתה בידי המגדלים ותחנות הניסיונות הישראלים. המדובר בהפיכת הנגב לחממה אחת גדולה שתושקה במים מותפלים ותכפיל, תודות לחידושים מדעיים, את התפוקה פי ארבע!! כבר היום ניתן לקצור בחממה בערבה ארבעה יבולים של חסה בשנה אחת, בצפיפות רבה ובתנאים הידרופוניים.

קיבוצים כמו אפיקים ואחרים התמחו בהקמת מכוני חליבה וגידול פרות בהיקפים של שלושים וארבעים אלף פרות למכון. הדברים הללו מתבצעים היום בהודו ובסין בשיטה טכנולוגית מתקדמת ביותר.

הפיכת הייצור החקלאי לייצור תעשייתי תפתור במידה רבה את הבעיה: הטכנולוגיה המודרנית מאפשרת גידול פרטני של כל צמח ושל כל בעל חי:

* גידול דגים בברכות ברזל עגולות המספקות להם את כל צורכיהם במזון ובחמצן. חווה של ברכות כאלה תחת גג אחד של האנגר גדול יכולה להיות שקולה כנגד עשר ספינות דייג או מאות

דונמים של ברכות דגים.

* מזעור עצי הפרי המאפשר צפיפות גדולה יותר של עצים (עד כדי גידולם בחממות גדולות), מבטיח פרייה גדול יותר והעיקר גם אפשרויות של קטיף מכני - יכול לפתור אחת ולתמיד את התלות בשטחי ענק של עצי פרי גדולים ובעבודת כפיים גדולה בקטיף הפרי ובטיפול בעצים מפני מחלות ומזיקים?

* בשנות החמישים של המאה הקודמת התבשר העולם על מהפכה בייצור דגנים למיניהם, כיוון שנפרצה הדרך לגידול זנים העמידים בפני מחלות. "סוף סוף העולם יהיה שבע!" צעקו הכותרות ואלפי טונות של זרעים חדשים הועברו למדינות המתפתחות. באותה צורה ניתן עתה להגדיל את התנובה של כל צמח כזה ולהבטיח לבעלי החי מספוא וגרעינים מדושני קלוריות, שיגודלו בשטחים קטנים אך אינטנסיביים.

ישראל יכולה בהחלט להבטיח לעצמה את צרכיה במזון גם בעתיד וגם אם ייגזר עליה ניתוק מהשווקים מייצרי המזון בעולם, והיא מסוגלת להיות בית יוצר של שיטות גידול חדשניות ההופכים אותה כבר עתה גם ליצואנית גדולה של טכנולוגיה חקלאית.

4 כלכלה

מי זוכר היום את שנות ה-50 של המאה הקודמת כאשר אי הצלחה לגייס אשראי של 50 מיליון דולר, העמידה בסכנה את הספקת הקמח או הנפט למדינה? מי זוכר היום את "הצנע", את ההקצבה של 10 דולרים למי שנסע לחו"ל? את הפיקוח הנוקשה על מטבע החוץ ואת הפקחים שעמדו בכניסות לערים ומנעו הברחת ביצים או פירות לבני המשפחה בעיר?

ישראל כיום היא מדינה שהגיעה לעצמאות כלכלית, בעלת חוסן כלכלי המאפשר לה לעמוד בצונאמי הכלכלי המזעזע את העולם כבר חמש שנים; למרות כל קשיי הסחר העולמיים, היצוא שלה עולה על היבוא; יש לה רזרבות כספיות של כ-70 מיליארד דולר (פי חמש מאשר לסעודיה הבלבזנית) והיא עומדת בפני זינוק כלכלי נוסף לאחר שגילויי הגז לאורך חופיה יגיעו לתנובה מסחרית.

כל זאת כאשר עשרות מדינות מוסלמיות מחרימות אותה; כשעליה להקדיש 17% מהתל"ג שלה לביטחון; כשהיא ממשיכה לקלוט ולמזג בתוכה עולים חסרי כל; וכאשר היא נאלצת לתת דעתה של שכבות שלמות של אוכלוסייתה, שהצמיחה המהירה של המשק ולא מעט גם מדיניותה האנטי-סוציאלית של הממשלה, השאירה אותם מאחור והדפה אותם אל מתחת לקו העוני; ולעזור למעמד הביניים, שהריכוזיות הכלכלית שהתפתחה במקביל לפריחה הכלכלית, פגעה קשות ביכולתו להתקיים, לחזור ליכולת הייצור שלו ולהמשיך ולתרום למשק.

על המדינה להשקיע הון תועפות בחינוך ובריאות וברוחה – שזנחנו בתקופת הפריצה הכלכלית הגדולה והדורשים עתה בדחיפות את תיקון המצב. כשם שההולנדים לא הבינו כי הפניית ההכנסות הגדולות שהחלו לזרום בעקבות מציאת הגז בתחומה, יעלו את ערך המטבע שלה ויפגעו פגיעה חמורה ביצוא שלה; כך לא נערכנו בישראל להתמודד עם העלייה המתמדת של רמת החיים של שני העשירונים העליונים, שהותירה אחריה מיליוני אנשים מתחת לקו העוני.

לכאורה קיימת סתירה בין הדברים: עלייה ברמת החיים המגדילה את העוני, אך זאת היא המציאות לצערי: קחו למשל את המשפחה הבדווית המשתכנעת בסופם של שיכנועים ולחצים לעבור מהאוהל לדירה באחת הערים שנבנו עבור הבדווים בנגב: המעבר לדירה מחייב את המשפחה מיידית להתחיל לשלם שכר דירה (או משכנתה); מסי ועד; ארנונה; חשמל; מים; בעוד הכנסתה הזעירה לא עלתה בעקבות המעבר.

עכשיו העבירו את הבמה לשכונה באחת הערים היהודיות, בה ניכר כבר אורח חיים המוכתב למעשה על ידי העשירונים העליונים והקובע מה היא רמת חיים מינימלית והוסיפו לרשימה:

מקרר חשמלי; מכונת כביסה; כיריים של גז; תנור אפייה; תנור מיקרו; טלוויזיה ו-DVD;

שיעורים פרטיים עקב העלייה בדרישות בבתי הספר; מימון הוצאות נוספות כמו טיולים; השתתפות כספית ברכישת תרופות או בקבלת שירותים רפואיים מיוחדים וזאת נוסף על התשלומים הקבועים עבור ביטוח בריאות - והנה לפנינו מערכת תשלומים (לא מלאה) המוטלת על צווארה של משפחה, מערכת היוצרת את מה שמקובל כיום בזירגון הכלכלי: "העוני של המשפחה העובדת".

על פתחה של משפחה כזאת ושל רבבות משפחות כמוה, רובצת הקללה של מדינת צריכה, המדרבנת בשלל אמצעים את הגברת הצריכה והמעמידה לרשות הצרכן מגוון פיתויים והנחות ובעיקר את כרטיס האשראי המאפשר לכאורה לקנות עולם ומלואו ללא מזומנים. הטענה של זוגות רבים מהמעמד הבינוני, כי למרות ששניהם עובדים ומרוויחים קרוב ל-20 אלף ש"ח לחודש ואינם מצליחים לגמור את החודש - מהווה צפירת התראה חמורה.

זאת ועוד: המעבר המהיר של הכלכלה הישראלית לכלכלה עתירת-ידע, מותירה מאות אלפי עובדים, בעיקר בני 45 ומעלה, בפני חוסר האפשרות (בגלל חוסר השכלה מתאימה) להשתלב בשיטות העבודה החדישות ולהעלות באמצעותן את הכנסתם. רבים מהם מאבדים את משרותיהם ומצטרפים למיעוט הקשה של מחוסרי עבודה כרוניים.

על הממשלה לפעול במהירות ובנחישות לתיקון המצב על ידי:

- החייאת התוכנית של גולדה מאיר המנוחה של "שיכון עממי", שיאפשר למשפחה עובדת בישראל להגיע לדירה מינימלית של שלושה חדרים במחיר ש ארבע שנות עבודה.
- בנייה מאסיבית של דירות לזוגות צעירים, לנכים ולמשפחות הנמצאות בטיפולם של שירותי הרווחה, ביוזמה ובאחריות של משרד השיכון מבלי להוציא מכרזים חיצוניים המעניקים לקבלנים את האפשרות לתמרן ייקור הדירות על ידי דחיית הבנייה ויצירת מחסור מלאכותי המעלה בסופו של דבר את המחירים.
- החזרת חינוך החינם למתכונתו ההיסטורית: **חינוך חינם באמת** ללא כל תוספות תשלום.
- והוא הדין בתחום הרפואה על כל השלכותיה.
- הפעלת מערכת החינוך למבוגרים, בעיקר בתחום ההייטק, שתאפשר לרבבות מובטלים מבוגרים לחזור ולהשתלב במעגל העבודה וכן לבנות מחדש את החינוך המקצועי שייצר עבור המשק את בעלי המקצוע המעולים, שהם התנאי המוקדם לפיתוח תעשייה מצוינת (דוגמת זו שבגרמניה) ולצמיחה של המעמד הבינוני..

ההצעות הללו אינן בבחינת שאיפות לימות המשיח. הן מצויות מאחורי פתחנו. דרוש רק האומץ הפוליטי להביא למילויין, על ידי גביית מס אמת מהרווחים הלא מחולקים של החברות הבינלאומיות (הרוויחו 100 מיליארד שקל ואינן רוצות לשלם את המס המגיע). גביית מס של 25% (ולא של 6% המתוכננים עכשיו) הייתה עונה במלואה על הצרכים המפורטים לעיל. ועוד לא נגענו בהון השחור השם ללעג את כל מערכת הגבייה של משרד האוצר.... ולא את ההקצבות הפוליטיות המפרנסות קהילות שלמות של אזרחים בישראל שאינן עובדות ואינן תורמות לעוצמתה הכלכלית או הביטחונית של המדינה.

האירועים החברתיים של 2011 הוכיחו כי יש נכונות עצומה בקרב שכבות רבות באוכלוסייה הישראלית להפשיל שרוולים ולפעול להנהגת פרמטרים חדשים של אורח החיים הציבורי

והפרטי. האוכלוסייה הישראלית מסוגלת לאמץ לעצמה פרמטרים כאלה, שהם חיוניים לא רק לאתגרים המידיים המתדפקים על דלתותינו, אלא גם כדי להכין את החברה הישראלית למציאות החדשה המחכה לנו ולעולם כולו תוך דור או שניים.

5) חברה

להיות יהודי זה להיות שונה! את זאת למדנו במשך חמשת אלפי שנים של היסטוריה יהודית: החל בקללתו-ברכתו של בלעם "הן עם לבדד ישכון"; בהאשמתו של המן שאין אנו ממלאים אחר צווי המלך ועבור לכל גלי האנטישמיות מהם סבלנו ואנו סובלים עד היום, ושהגיעו לשיאם בתקופת השואה.

לצערנו הרב, הרתיעה מהשוני שמציג היהודי בעצם קיומו הנפרד והמקורי, דבקה גם בשכבות האליטיסטיות של האוכלוסייה היהודית, והוא נובע מהרתיעה והעצלות להפשיל שרוולים ולהבטיח את ניצול השוני הייחודי הזה לקידומה בזינוקים גדולים של החברה הישראלית. במקום זאת יושבים ומתבכינים, בעיקר סביב שולחנות עמוסים בכל טוב, על כך שמדינת ישראל תתפורר מתוך עצמה עקב השוני הדמוגרפי שמייצגת החברה שלה ושלא ניתנת לדעתם לחיבור. אני רוצה לטעון כי דווקא השוני הזה מבטיח את יכולתה של החברה הישראלית לערוך, חזור וערוך, זינוקים מרשימים בהישגיה החברתיים, המדעיים, הכלכליים והצבאיים. כשאמרתי לעיל שלהיות יהודי פירושו להיות שונה, התכוונתי לעובדה המפליאה של עם נודד חסר קרקע וריבונות המחזיק מעמד במשך אלפיים שנה וממשיך ליצור תרבות ומדע ייחודיים למרות הפוגרומים, הרציחות והאפלות שנאלצו בניו לספוג בכל מקום בו ניסו לתקוע יתד. שכן העובדה שהיהודי היה שונה חייבה אותו תמיד להתאמץ יותר, לתמרן, לרוץ קדימה לפני אלה שבקרבתם ישב ולהניח לרגליו של העולם השונא והמתנכר את עיקרי יצירות המופת של האנושות: המונותאיזם, כלכלת שוק מודרנית, מערכת פיננסית חדשה ובטוחה, תרומה ייחודית לקידום המדע והתרבות העולמית כפי שהיא באה לידי ביטוי בעובדה ששליש מכל מקבלי פרס נובל הם יהודים; רתימת האטום לשירותו של האדם באמצעות ענקי רוח כמו איינשטיין, בור, טלר ואופנהיימר.

ניתן בהחלט להצביע על כך כי שונות חברתית מקפיצה חברות קדימה, והדוגמה הטובה ביותר היא ארה"ב שהשונות החברתית שלה ככור היתוך, הזניקה אותה לראשות העולם. השונות החברתית מהווה כעין שמרים המנפחים את הבצק וממריאים עמו לגבהים חדשים. השונות כמו הבלנדר, מוסיפה כל הזמן רכיבים נוספים, טוחנת אותם ומשביחה את טעמם. ואילו חברה אחידה כמו החברה הסקנדינבית או השוויצרית חסרה את אותו רכיב פנימי שיזניק אותה קדימה. היא שוקטת על שמריה והופכת את החיים למונוטוניים ולרוב גם למשעממים שמובילים לא אחת לתגובות אובדניות.

הבה ניזכר בתרומה האדירה שתרמה העלייה מברית-המועצות, שהייתה מלכתחילה הטרוגנית-לכלכלתה, לעוצמתה התרבותית, לקידומה הטכנולוגי ולאיתנותה הביטחונית של ישראל. עתה אנו עומדים בפני שתי רעידות אדמה נוספות:

הצטרפות של 800 אלף מוחות מבריקים של המגזר החרדי ל כוח העבודה היצרני של ישראל ולכוחות הביטחון שלה. זהו תהליך אטי המחייב את כולנו לסבלנות ולתמיכה בכוחות הפנימיים הפועלים לקידום התהליך, שכן תהליכים חברתיים מתפתחים לאט ומחייבים היערכות והכנת כלים מיוחדים לקליטת תוצאות השינוי והטמעתו בתוך חברת הרוב. כמו כן אנחנו צריכים להיערך לשינוי הגדול שעומדים לחולל מיליון וחצי ערבים ודרוזים בתוכנו. הקולות השליליים הבוקעים מעת לעת מכיוונו של המיעוט הערבי, נובעים בחלקם הארי

מהעובדה שהציבור היהודי מסרב לקלוט בתוכו את המיעוט הערבי כעובדים במפעלים, כשכנים בבתי מגורים או כחברים ביישובים קהילתיים. הרצון של רוב הישוב הערבי להשתלב בתוך הרוב היהודי הוא גדול בהרבה ממה שמנהיגיו, חברי הכנסת משדרים. מציאות כזאת אם אומנם נצליח לייצב אותה, תהפוך את ישראל למדינה שנעים לגור בה, עובדה שתמשוך עולים וחוזרים לארץ, תגדיל את אוכלוסייתה עד 2050 ל-12 מיליון תושבים, תאפשר את יישוב הנגב ותשדרג את ישראל כאחת המדינות המובילות בעולם, בהישגיה המדעיים והטכנולוגיים. אם נסכים להיערך לקראת שינויים אפשריים ומבטיחים כאלה, תקבל החברה הישראלית תנופה שלא ידענו כמוה ושתהפוך אותה לחוד חנית עולמי במעבר לתקופה החדשה המחכה כאמור לאנושות כולה מעבר לפינה.

6) מדיניות חוץ וביטחון

למרות זעקות השבר הפסימיות שמשמיעים עיתונאים ופוליטיקאים על מעמדה המתערער של המדינה בעולם, לא היה מעולם מצבנו הביטחוני והפוליטי כל כך טוב כמו היום (וזאת הפעם לא חזרה על הקלישאה המרופטת של מנהיגים שקדמו למלחמת יום הכיפורים...). היכן הימים בהם יכול היה בולגנין לאיים עלינו במטרי טילים או במשלוח דיביזיות מוטסות כדי לעצור את צה"ל במבואות קהיר או דמשק? האם יכולה אירופה המתמוטטת להיות "מורת הלכה" לנו כיצד לנהוג? כבר תהלוכת ראשי הממשלות של האיחוד האירופי בישראל במהלך מלחמת לבנון השנייה הוכיחה כי ישראל היא גורם שיש להתנהג עמו כשווה עם שווים. והתיקו הפוליטי בארה"ב, שאפיין ומאפיין את החברה האמריקאית (אובמה ניצח ברוב של 2% בלבד וזאת למרות ההפרש העצום של 100 אלקטורים שהצליח לצבור, עובדה הנובעת משיטת הבחירות המעניקה למנצח בכל מדינה את כל האלקטורים) והרוב הרפובליקני בבית הנבחרים, מבטיח את המשך התמיכה של שתי המפלגות במדינת ישראל בארבע השנים הבאות.

יש לזכור כי המהומות המתרחשות לא אחת נגד ישראל בערי אירופה, הם קודם כל יוזמה של המיעוטים המוסלמיים באותן ארצות, הממומנים לא אחת על ידי סעודיה, איראן ואמירויות המפרץ הפרסי, יוזמה החוברת עם רסיסי תנועות נאציות או שמאלניות והיוצרת לכאורה מסע אנטי ישראלי מאיים. מהומות אלה זוכות מיד להבלטה בתקשורת העולמית. לצערי לא ניתן למצוא באותה תקשורת ביטוי לעובדה שתוכנית הלימודים הישראלית: "מצוינות 2000" אומצה ב-30 בתי ספר יסודיים בסינגפור והיא תאומץ גם על ידי כל חטיבת הביניים של מדינה זו; כמו גם בקרב 150 בתי-ספר בארה"ב ובמסגרת של פיילוט בהודו. או כאשר בפגייה של בית החולים המרכזי של רומניה פורצת מגפה למי פונים אם לא לישראל בבקשה לשלוח מומחים שיטפלו בנושא? והיכן יכולה רוסיה להשיג מזל"טים מתקדמים, אם לא בישראל ומוכנה לשלם תמורתם גם מחיר פוליטי: ביטול ההסכם (שכבר שולם במלואו) עם איראן להספקת טילים מתקדמים להגנת אתרי הייצור של אורניום? מסתבר, כי אחת הענפים הצומחים במהירות רבה בישראל הוא ענף התיירות הרפואית, של אלפי אנשים מכל קצווי תבל הנוהרים לישראל כדי לקבל טיפול רפואי במכונים הרפואיים המצוינים שלה.

מספיקה התחרות בין שני המועמדים לנשיאות בוויכוח שערכו ביניהם מי ייטיב יותר לשמור על עליונותה הצבאית של ישראל כדי להבטיח את תמיכתה של ארה"ב בישראל בעתיד הנראה לעין. ארבע הצוללות מסוג דולפין שסיפקה לנו גרמניה ושלוש הנוספות שיגיעו אליהן עד שנת 2017, מעניקות לישראל את העומק האסטרטגי שחסר לה כל כך בתחום הטריטוריאלי. בהן אי אפשר לפגוע כמו במטרות יבשתיות, ויש להן אפשרות לשגר מתחת למים טילים נושאי ראשי חץ

גרעיניים היכולים להגיע לכל מטרה במזרח התיכון, באירופה ובצפון אפריקה. אין אפוא סכנה שנופתע על ידי התקפת פתאום כיוון שעונשה יהיה חורבן טוטאלי של המדינה התוקפת.

וכך, בניגוד לדעה שישראל מאבדת את מקומה במשפחת העמים, המציאות האמיתית היא הפוכה לגמרי: וגם אותן מדינות המבקרות לכאורה את ישראל, בעיקר בעולם השלישי עושות זאת בלב ולב, כדי לא לפגוע בהטבות שמדינות כמו סעודיה או איראן מוכנות להעריך עליהן (נפט, ואשראי זול) אך בד בבד ממשיכות את קשריהן ההדוקים עם ישראל. ישראל מתכוננת כבר עתה לעידן הפוסט תעשייתי: היא מפתחת מערכות שלמות של כלי נשק לא מאוישים: מזל"טים; סירות תקיפה ללא אנשים; כלי רכב משוריינים ללא נהג; רובוטים המנקים בתים חשודים; מערכות ראדאר מתוחכמות; מערכות האזנה ומאות פיתוחים חדשניים שהשתיקה יפה להם.

לדעתי, ישראל נערכת כהלכה לעידן החדש שתואר כאן, פרט לנושא אחד כאוב ולא פתיר לכאורה – כוונתי לסכסוך הישראלי-פלסטיני. הסכסוך איחד סביבו את כל העולם המוסלמי על בסיס של המכנה המשותף הנמוך ביותר, זה המאפשר להן לדבר (אם כי תוך השתמטות מכל פעולה) יחד ולהציג מעין אחדות מוסלמית, שאין מאחוריה אלא מלים בלבד.

(לפני שאני ממשיך בנושא הפלסטיני הרי לפניכם גילוי נאות של המחבר המצהיר בזאת כי משנת 1967 ועד היום הוא תומך ברעיון של שתי מדינות לשני העמים תוך אחריות משותפת לירושלים העתיקה, ותוך המרת זכות השיבה בפיצויים לכל הפליטים).

אולם לאחר 45 שנים של ציפייה להתקדמות כלשהי לקראת שלום, לאחר אינתיפאדות, מלחמת יום הכיפורים, לאחר רבבות של פעולות טרור נגד ישראלים ויהודים בארץ וברחבי העולם; כאשר מגיעים ל"תכלית" – היינו סיוס מצב הלוחמה בין הצדדים וויתור על זכות השיבה, מסרבים הפלסטינים לחתום. כך קרה עם ערפאת בקמפ דייוויד; כך קרה עם היוזמה הסעודית, שהחזירה במהירות את זכות השיבה להצעתה לאחר ערעור של לבנון; וכך קורה עם הנשיא הנוכחי של הרשות הפלסטינית אבו-מאזן, המודיע בראיון טלוויזיוני לעין עם ועדה כי הוא מוותר על זכות השיבה, ולמחרת היום הוא מסייג את עמדתו באומרו שזאת דעתו הפרטית.... ואילו דעתם של ארגוני הסירוב: החמאס ודומיהם – ידועה בשלילתם את עצם קיומה של המדינה.

למרות כל זאת, על ישראל לעשות כל מאמץ ולא לוותר על שום אופציה שעשויה לקדם את ההבנה וההשלמה בין שני העמים. יתכן מאוד (אהוד אולמרט וציפי לבני מעידים על כך) שבכל זאת ניתן – עם הרבה רצון טוב וגם עם הרבה אומץ להגיע להסכם כולל או לפחות להסכם ביניים שיאפשר לרשות הפלסטינית לבסס את הגדה ועזה וחלק ממזרח ירושלים כמדינה עצמאית המכירה בישראל כמדינתו של העם היהודי והמוותרת על זכות השיבה. אולם בד בבד יש להתכונן להמשך השינויים במזרח התיכון: קיים חשש מבוסס כי מיד עם סיום הדחתו של נשיא סוריה, יועבר הלחץ של "האביב הערבי" כלפי המונרכיות האחרונות ששרדו עד כה: ירדן, סעודיה ואמירויות המפרץ הפרסי. גם בתסריט זה אל לה לישראל להתערב. שכן גם מבחינה טקטית וגם מבחינת ההגינות הפוליטית (Politically Correct) עלינו להמשיך לעשות כל מאמץ ולנצל כל אפשרות או הזדמנות למצוא פתח להשגת הבנה ושלוש, גם אם מראש לא ניתנו לניסיונות הללו הרבה סיכויים.

יחד עם עלינו גם להיערך גם לאפשרות כי הערבים ובעקבותיהם המוסלמים לעולם לא יוותרו על זכות השיבה, שעבורם פירושה החזרת "האדמה הקדושה" (הואקף) של פלסטין לריבונות ערבית-מוסלמית. כל הפרשנויות, כל ההצהרות, כל המאמצים הישראליים והעולמיים

למצוא נוסחת פשרה שתביא את הצד הערבי-פלסטיני לחתימה על שלום תוך ויתור על האדמה עליה יושבת מדינת ישראל – הם לעת עתה משחק עם עצמנו!!!!

בצד המציאות הפוליטית שתוארה לעיל, הבה ונסתכל גם על הצד המעשי: כיצד יכולה להתקיים מדינה על 6,000 קמ"ר רבועים, מהם כ-350 קמ"ר רבועים בעזה, ללא מוצא אל הים, כמעט ללא אוצרות טבע, ללא מים ולמעשה ללא שטחים חקלאיים? זאת תהיה מדינה מלאכותית הזקוקה להנשמה מתמדת, אשר תביא לתסכול מעמיק והולך, ושתביא בהכרח להתפרצות חד-כיוונית - כלפי מדינת ישראל. ישראל עלולה למצוא עצמה מוקפת בשלוש צלעות של טרור טילי: מעזה; מהגדה ומלבנון!

הברירה היחידה היא להחזיק מעמד עוד מספר שנים עד ש"האביב הערבי" יגיע לירדן ובמקום המלוכה ההאשמית הוא יאפשר להפוך את ירדן למדינת פלסטין כפי שאכן הייתה עד 1925, כאשר צ'רצ'יל ניתק אותה מ"הבית הלאומי היהודי" והעניק אותה לאבי סבו של עבדאללה הנוכחי. הסיסמה "שתי מדינות לשני עמים" תהפוך אז לממשות הניתנת לביצוע והפותרת בצורה מוצדקת וקבילה גם את בעייתו של העם הפלסטיני.

אולם אל לנו לנקוט ביוזמה כלשהי לכיוון כזה. ירדן, למרות כל קשייה הפנימיים והחיצוניים היא בת ברית נאמנה, גם אם אינה יכולה להפגין ידיות זאת בפומבי, כל עוד לא נפתרה הבעיה הפלסטינית. היפוכו של דבר: יש להקל עד קצה הסיכון הביטחוני, את עול הכיבוש על תושבי הגדה, להגיש להם תמיכה והדרכה בקידום המערכת הכלכלית שלהם, להפסיק את ההתאנות של "נערי הגבעות" ופורעי "תג מחיר" ולאפשר להם נורמליזציה של חיי היום יום עד לבוא התמורה בירדן.

אומנם תישאר עוד בעיה טורדנית: מה עושים עם אוכלוסייה פלסטינית, שתגיע תוך כמה שנים לשני מיליון בעזה? כאן קיימות שלוש אפשרויות:

- הפיכת הרצועה למדינה עצמאית (ראה הדוגמה של סינגפור).

- השארת הרצועה כחלק ריבוני של מדינת פלסטין תוך הבטחת קשר יבשתי בין שני החלקים.

- מיזוגה של עזה עם חצי האי סיני בריבונותה של מצרים.

מדינת ישראל חייבת לנווט את דרכה בנחישות ובהתמדה להשגת המטרות שפורטו לעיל, וכך להכין עצמה בביטחון ובתבונה, לתמורות המצפות לה ולעולם כולו בדורות הבאים.